

Истраживање о заштити и комерцијалној употреби интелектуалне својине и стипендијаним докторатима

НАЛЕД, у сарадњи са Министарством науке, технолошког развоја и иновација, спровео је истраживање научно-истраживачких организација у вези са заштитом и комерцијалном употребом интелектуалне својине и стипендијаним докторатима.

Истраживање је спроведено путем онлине анкете која је дистрибуирана на адресу 204 научно-истраживачке институције у Републици Србији. У истраживању је учествовало 84 испитаника са територије Републике Србије. Међу њима се нашло 28 института, 10 универзитета, 44 факултета и 1 иновациони центар. Истраживање је спроведено у октобру и новембру месецу 2022. године.

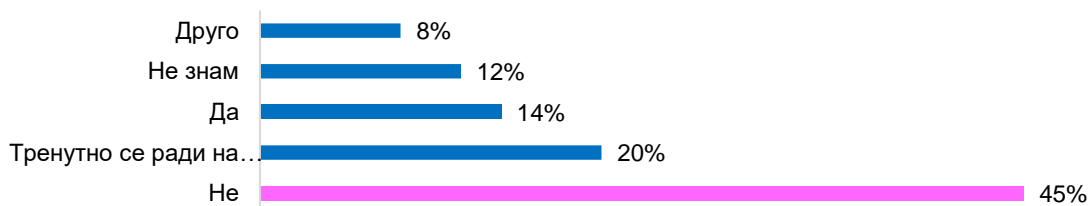

Графикон 1: Научно-истраживачке институције које су учествовале у истраживању

Заштита интелектуалне својине

Организациони и правни оквир за заштиту интелектуалне својине

Према резултатима истраживања, правилник или неки други акт који уређује заштиту ИС поседује свега 14% институција, док је 20% испитаника изјавило да се тренутно налазе у фази израде таквог упитника. Скоро половина - 45% испитаника до сада није усвојила правилник којим се уређује заштита ИС; а неки од њих се у раду позивају на Закон о патентима или на правилнике других институција.

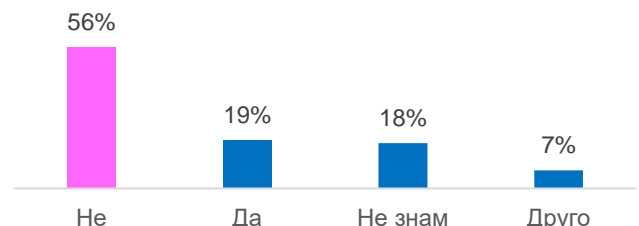

Графикон 2: Да ли сте усвојили правилник или други општи акт којим се уређује заштита ИС?

Већина испитаника (60%), не спроводи анализе оправданости правне заштите ИС; а тек је 19% испитаних спроводи анализе у погледу комерцијалне употребе ИС.

Графикон 3: Да ли спроводите анализе оправданости правне заштите ИС?

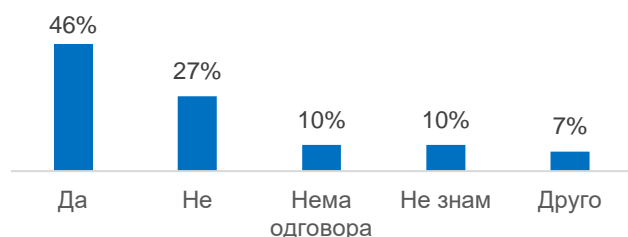
Графикон 4: Да ли спроводите анализе у погледу комерцијалне употребе ИС?

Готово 70% институција нема ни организационе облике ни овлашћено лице које би било задужено за ИС. С друге стране 13% има посебан организациони облик, 2% овлашћено лице за питања ИС, и још 2% и посебно тело и овлашћено лице.

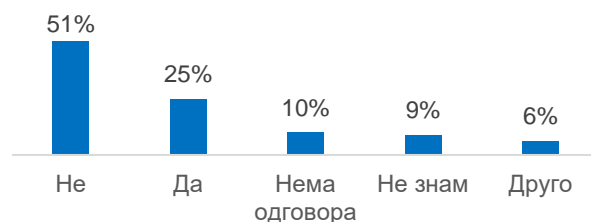

Графикон 5: Да ли поседујете посебан организациони облик који је задужен за питања ИС

Када су у питању евиденције ИС, 46% испитаника је навело да воде такве евиденције, док нешто више од половине нема систем извештавања о могућностима настанка ИС.

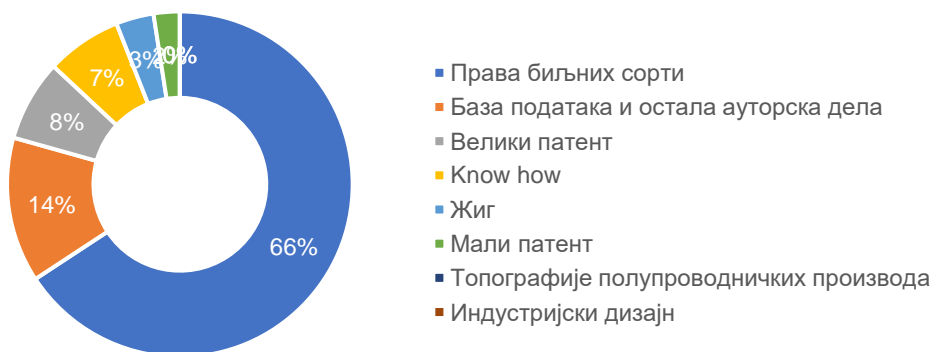
Графикон 6: Да ли водите евиденцију о ИС насталој у Вашој институцији?

Графикон 7: Постојање система извештавања о могућностима настанка ИС

Заштићени облици интелектуалне својине

За период од 6 година (2017 - 2022), 84 институције које су учествовале у истраживању регистровале су 368 облика ИС. Регистровано је 242 права биљних сорти, 50 база података и осталих ауторских дела, 28 великих патената, 9 малих, 13 жигова и 26 know how. Ниједан индустријски дизајн, а ни топографија полупроводничких производа нису заштићени у датом периоду.

Графикон 7: Удео заштићених облика ИС у укупном броју

Велика већину ИС (78%) регистровале су институти, 19% факултети, а свега 3% универзитети. С друге стране, факултета има двостуко више (123) него института у Србији (65). Такође треба имати у виду да је свега 18% анкетираних институција регистровало било који облик ИС (од чега 47% факултети, 40% институти и 13% универзитети).

Списак НИО које имају заштићену интелектуалну својину

Велики и мали патенти: Машински факултет у Београду, Универзитет у Крагујевцу, Институт за рударство и металургију Бор, Биолошки факултет у Београду и Криминалистичко-полицијски универзитет, Економски факултет у Крагујевцу, Медицински факултет у Приштини, Факултет уметности у Нишу, Грађевински факултет у Суботици и Институт за технологију нуклеарних и других минералних сировина

Жигови: Институт друштвених наука и Институт за хигијену и технологију меса

Know-how: Биолошки факултет Универзитета у Београду

Права биљних сорти: Институт за ратарство и повртарство из Новог Сада

Базе података и остала ауторска права: Рударско-геолошког факултета у Београду, Институт Михаило Пупин у Београду и Факултет заштите на раду из Ниша.

Посматрано према годинама, највише заштите је било у 2020., чему су претходиле две године раста. У 2021. је пак регистровано скоро duplo мање ИС у односу на Ковид годину.

Графикон 8: Број заштићених облика интелектуалне својине по годинама

Занимљиво је и да су 2017. године $\frac{3}{4}$ заштићене ИС биле у поседу факултета, да би од 2018. до 2021. године у просеку 80% заштите било на страни института¹.

Период	Факултет	Универзитет	Институт
2017. година	72%	4%	24%
2018. година	12%	0%	88%
2019. година	19%	3%	78%
2020. година	12%	4%	85%
2021. година	12%	2%	86%
2022. година	46%	23%	31%

Табела 1: Процент заштићених облика ИС по годинама и према типу НИО

Када се посматра расподела заштите различитих облика ИС по годинама, велики патент и права биљних сорти су највише штићени током 2020. године, базе података током 2021, мали патент у 2018, know – how у 2017, а жиг подједнако у свим годинама.

Комерцијализација интелектуалне својине

Већина, односно 62% испитаника наводи да закључује уговоре у ситуацијама када из истраживања може проистећи интелектуална својина; а најчешће коришћена врста уговора је о пословно-техничкој сарадњи (62%).

¹ За 2022. годину треба сачекати завршетак године како би се донео закључак.

Графикон 9: Тип уговора који се најчешће закључује - *На ово питање је 50 испитаника дало одговор n=50

Када је реч о расподели прихода од комерцијализације ИС, свега једна петина НИО има дефинисане критеријуме расподеле, најчешће комбинујући сразмеран удео зависно од доприноса и поделу на једнаке делове. Четвртина испитаника штити интелектуалну својину пословном тајном, док више од 40% то не чини.

На питање о заинтересованости истраживача за комерцијализацију достигнућа, нешто више одговора је на страни делимичне или потпуне незаинтересованости (46%), спрам оних који тврде да су истраживачи (веома) заинтересовани (41%).

Стипендирани докторати и сарадња са привредом

Само 7% испитаника имало је искуства са стипендирањем докторанада од стране привреде – укупно 4 НИО. Области у којима су се финансирани докторати биле су рударство, геологија и машинство. Тек 5% има смернице за спровођење стипендираних доктората унутар институција.

Искуство свега 4 НИО које су имале праксу стипендирања доктората показује да се овај вид сарадње уређује уговорним односом (којем претходни интерни договор) било између НИО и компаније, или између компаније и докторанда, који је у једном случају имао статус запосленог у компанији. Стипендирање обухвата различите видове подршке попут коришћења стучно-техничких капацитета компаније, финансирања школарине и истраживања, коришћења података компаније и спровођења истраживања за потребе компаније.

На крају, кад је реч о корисности досадашње сарадње са привредом, нешто већи удео НИО је види као делимично или потпуно некорисну (52%) у поређењу са онима који је виде као (изузетно) корисну (48%).

© 2022 НАЛЕД

Македонска 30/VII, 11000 Београд, Србија

www.naled.rs, naled@naled.rs

Сви напори су учињени како би се осигурала поузданост, тачност и ажурност информација изнетих у извештају. НАЛЕД не прихвата било какав облик одговорности за евентуалне грешке садржане у извештају или насталу штету, финансијску или било коју другу, проистеклу у вези са њеним коришћењем.